

Reactie novelle strafbaarstelling illegaal verblijf

In Nederland verblijven naar schatting 23.000 tot 58.000 mensen zonder geldige verblijfspapieren. Hulporganisaties schatten het aantal echter hoger is. En hoewel ze onzichtbaar zijn, maken ze wel deel uit van onze samenleving. Het zijn werknemers, collega's, burens, vrienden, ouders en kinderen.

Ze helpen onze economie draaiende te houden door het werk te doen waar veel van ons geen zin in hebben, maar wat wel keihard nodig is.

Zoals vastgelegd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM), heeft ieder mens recht op veiligheid, bescherming en een menswaardig bestaan – ongeacht verblijfsstatus. Dat geldt dus ook voor de mensen die zonder verblijfspapieren in Nederland verblijven. De asielnoodmaatregelen ondermijnen deze rechten, met name door het strafbaar maken van illegaal verblijf. Wij roepen op om de gehele asielnoodmaatregelenwet en de strafbaarstelling illegaliteit te schrappen.

De menselijke realiteit achter het beleid

Angst voor straf of vervolging omdat zij geen verblijfspapieren hebben, leidt ertoe dat deze mensen in de schaduw van de maatschappij geduwd worden. Artikel 108a werkt daarmee uitbuiting, misbruik en geweld in de hand. Mensen moeten zich zonder angst kunnen melden bij de politie wanneer zij slachtoffer worden.

Mieke Kox, assistent professor bij Erasmus School of Law, deed onderzoek naar de Nederlandse wet- en regelgeving voor mensen zonder verblijfsrecht. Zij schrijft hier in 2024, nog voor de asielnoodmaatregelenwet en de strafbaarstelling illegaliteit, al over:

"Het recht is zo niet bedoeld en is door een morele ondergrens gezakt."

Onuitvoerbaar, ineffectief en onwenselijk

Iedereen in onze samenleving heeft behoefte aan structurele antwoorden, niet ad-hoc oplossingen die mensenrechten onder druk zetten. We begrijpen dat er iets moet gebeuren. Deze asielnoodmaatregelenwet en de strafbaarstelling illegaliteit zijn niet de oplossing.

De politie bevestigt dit in [Eerste reactie politie op instemming Tweede Kamer met ANMW | politie.nl](#) waarin zij hun zorgen uiten over de uitvoerbaarheid, reikwijdte en de effectiviteit van deze maatregel. En gemeenten (VNG) hebben gewaarschuwd dat de wet

leidt tot een “onwerkbaar situatie” in de uitvoering, onder meer bij opvang, maatschappelijke zorg en handhaving.

We roepen op om de oorzaak van de aanwezigheid van mensen zonder papieren onder de loep te nemen en dáárop actie te ondernemen. Zoals de langdurige procedures waardoor mensen hun bestaan in Nederland opbouwen, de enorme foutmarges in de procedures waardoor mensen na decennia onzekerheid toch nog hun recht krijgen of de onmogelijkheid voor terugkeer naar land van herkomst, waardoor het niet krijgen van verblijfsrecht in Nederland resulteert in blijven zonder recht.

Structurele oplossingen

Meer grip op migratie is een veel gehoorde wens in de politiek. Migratie is zo oud als de mensheid en is onderdeel van iedere samenleving, ook de onze. Dat wij in Nederland problemen hebben op verschillende terreinen is niet te herleiden tot migratie, of tot een klein onderdeel daarvan, het recht op het aanvragen van asiel. Om die problemen op te lossen is er iets anders nodig. Het strafbaar stellen van illegaal verblijf leidt alleen maar tot meer problemen. Er zijn uiteenlopende redenen waarom mensen geen geldige verblijfspapieren hebben. Soms willen mensen wel terug maar kunnen ze niet door het ontbreken van papieren, het niet hebben van een nationaliteit of doordat het land van herkomst hen niet erkent. De kans op terugkeer is daarmee uitermate klein. Hen oppakken en opsluiten zorgt er niet voor dat zij ineens wel terugkeren maar kost de Nederlandse staat wel heel veel geld. Door hen bijvoorbeeld legaal te laten werken en belasting te laten betalen dragen zij wel bij aan de samenleving. Een win-win situatie.

Conclusie

Wij roepen op om artikel 108a én de volledige asielnoodmaatregelenwet in te trekken. Onderzoek en adresseer de oorzaken van het ontbreken van verblijfsrecht, zoals langdurige procedures en onmogelijkheid tot terugkeer. En bescherm en waarborg mensenrechten als fundament van beleid.